

STIFTELSEN
MARIA HUSMODERSSKOLA

1911—1961

STIFTELSEN
MARIA HUSMODERSSKOLA

1911—1961

Historik över skolans 50-åriga verksamhet

Stiftelsens beskyddare:
H. MAJ:T KONUNGEN

STYRELSEN för Stiftelsen Maria Husmodersskola vill med denna skrift ge en kortfattad återblick på skolans verksamhet under de gångna 50 åren. En mera detaljerad redovisning finnes i de olika årens verksamhetsberättelser.

1909 års hårda arbetsstrid försatte talrika hem på Södermalm i stora ekonomiska svårigheter. Under intrycket av den svåra ställning, som många familjer då kom att befinna sig i, tog några personer initiativet till skapandet av en förening, som skulle ha till sin uppgift att ordna bispisning för barn under 7 år. Föreningens sekreterare under många år, Betty Hirsch, lyckades insamla stora ekonomiska bidrag till verksamheten, som därigenom kunde få stor omfattning redan från starten. Den blev även mera permanent än som från början varit avsett. Under bispisningsverksamheten uppmärksammades nämligen från olika håll, bland annat av intresserade läkare, de stora brister i hemmens skötsel, som förelåg. Ur bispisningsverksamheten växte så småningom Maria Husmodersskola fram. Den 12 april 1911 fastställdes förslag till stadgar för "Föreningen för husmodersskolor med barnavård". Föreningen skulle tjäna ett dubbelt syfte, att taga vård om barn, vars mödrar hade förvärvsarbete utom hemmet samt att avgiftsfritt meddela undervisning i husligt arbete och barnavård till flickor, som slutat folkskolan. År 1923 fastställde skolöverstyrelsen reglemente och undervisningsplaner för skolan.

Initiativtagare till denna förenings bildande voro bland andra H. K. H. Kronprinsessan Margareta, fröken Betty Hirsch och fru Lisen Bonnier. Till sin död verkade Kronprinsessan Margareta som hedersordförande, men hon tog också aktivt del i allt arbete inom föreningen. Vid hennes frånfälle inträdde dåvarande Kronprins Gustaf Adolf som föreningens hedersordförande till 1948, då föreningen ombildades till stiftelse. H. Maj:t Konungen är sedan detta år Stiftelsens beskyddare.

Vid starten av den undervisande verksamheten anordnades en tio månaders husmoderskurs, den kurs som alltjämt pågår. Den upptog undervisning i såväl matlagning, sömnad och hemvård som barnavårdande verksamhet. Den barnavårdande verksamheten bestod av en spädbarnsavdelning och en avdelning för småbarn upp till 7 år, vilka båda startades samtidigt med husmoderskursen.

Redan 1926 var man emellertid beredd att utöka verksamheten och då tillkom den s. k. lägre kursen, som emottog elever från 7:de klassen i folkskolan. Eftersom eleverna ej hade sin skolplikt färdig måste utom den praktiska undervisningen en del allmänbildande ämnen tillföras kursplanen.

Vid skolan har under årens gång anordnats ett flertal kurser, en del under mera kort tid, andra alltjämt som vid starten, anpassade till ändrade förhållanden och undervisningsplaner. Skolans huvudkurs är som tidigare nämnts den 40 veckor långa husmoderskursen. Sedan 1947 anordnas husmoderskurser om 18 respektive 22 veckor, samt barnsköterskekurser om 29—30 veckor. År 1953 tillkom verkstadsskola för bagare om 45 veckor. Förlagd till Veterinärhögskolans kårhus pågår sedan 1958 en 42-veckorskurs för biträdes-

personal vid serveringsbarer, caféer eller motsvarande. Slutligen pågår vid skolan kvällskurser om 15—20 veckor bland annat i matlagning — även för herrar —, bakning, bostadsvård, barnavård och sömnad. Under de senaste 10 åren ha kurser pågått i samarbete med Kungl. Socialstyrelsen, nämligen en tre månaders kompletteringskurs för hemvårdarinnor och med Stockholms Stads hemsamaritkommitté två kurser årligen för hemsamariter.

För att bereda barn under 7 år sommarvistelse och ge barnsköterskeeleverna möjlighet till nattvård inköptes 1950 fastigheten Egahult i Håbo-Tibble kommun, Uppsala län. Där vistas under två månader 13 barn tillsammans med sina lärare och vårdare (barnsköterskeelever). Hemvårdarinnekursen vistas där under c:a 6 veckor för att praktisera i lantbrukarhemmen i koloniens närhet.

Verksamheten bedrevs under de första två åren i två skolor, en i Maria och en i Katarina församling, vilka båda församlingar omfattade hela Södermalm. Den 15 oktober 1914 kunde emellertid föreningens verksamhet sammanslås och överflyttas till ett nybyggt hus vid Långholmsgatan 16, (nuvarande 22—24). Fastigheten, som uppfördes och till en början ägdes av ledamoten i föreningens styrelse, fru Natalia Frölander, övergick efter några år genom en frikostig donation av fru Alice Wallenberg i föreningens ägo.

Under mer än 30 år hade skolan sitt hem inom denna fastighet. Såväl denna som den nuvarande skolfastigheten ligger i Högalids församling, men skolan har trots detta bibehållit sitt gamla namn.

H. K. H. Kronprinsessan Margareta deltog redan från starten med stort intresse i skolans arbete. Under Kronprinsessans ledning togs flera initiativ inom områden där stat och kommun sedermera övertagit verksamheten. Som exempel kan nämnas skapandet av klubbar av olika slag för Söders ungdom och bostäder för ensamstående mödrar med barn. Såväl till dessa initiativ som till all övrig verksamhet och driften av skolan måste medel anskaffas. Först år 1918 erhöll skolan de första bidragen av statsmedel och från Stockholms stad. Men det saknades icke enskilda initiativ för att hålla verksamheten i gång. Vid ett tillfälle ordnade Kronprinsessan en basar i Grand Hotel. Dockor, insamlade från alla världens hörn, samt blommor försålades och inbringade c:a 40.000 kronor till skolans verksamhet. Detta tillskott möjliggjorde att undervisningen i husligt arbete för unga flickor kunde utökas.

Många äro de, som på detta sätt bidragit till att hålla verksamheten vid skolan i gång. Ingen glömmar doktor Ivan Bratts initiativ till de gula spår-vagnskorten, som Stockholms Spårvägar på hans förslag år 1912 utfäste sig att tillhandahålla. De saknade rabattkupong men priset var detsamma som för röda kort, som hade en sådan kupong. Spårvägsbolaget redovisade till husmodersskolans förening medel motsvarande dessa rabattkuponger. Häri-genom tillfördes skolan c:a 100.000 kronor mellan år 1912 och 1920.

Genom fru Alice Wallenbergs stora generositet samt bidrag i olika former från familjerna Rooth, Bonnier och Laurin ha under åren stora belopp

Skolavslutning

Lekstugans lekkök

*Från invigningen av skolans
nya lokaler 1947*

Barnträdgården

influtit. Från Wallenbergiska fonden, Wessénska fonden, Bångska stiftelsen, Kronprinsessan Margaretas minnesfond och Prins Gustaf Adolfs minnesfond m. fl. har också bidrag tillfallit skolan.

Sedan många år åtnjuter skolan statsbidrag enligt samma villkor som kommunala yrkesskolor. Bidrag erhållas även från Stockholms stad till såväl undervisning som den barnavårdande verksamheten. Under det sista årtiondet har anslag erhållits även från Stockholms läns landsting. Högalids församling har under alla år lämnat bidrag till den barnavårdande verksamheten.

Skolans ledning har under alla år, trots de ekonomiska svårigheter som varit förenade med att skolan drivits i enskild regi, alltid strävat efter att bedriva verksamheten enligt initiativtagarnas intentioner. Undervisningen har hela verksamhetstiden varit kostnadsfri. Den enda avgift som uttagits har avsett ersättning för på skolan intagen kost.

Lokalerna vid Långholmsgatan, där skolan hade sin verksamhet i mer än 30 år kunde vid tiden för deras tillkomst betraktas som goda och ändamålsenliga. Med tiden blev lokalerna omoderna och föga rationella för verksamhetens effektiva bedrivande. Krav på nya utvidgade kurser växte sig större och under senare delen av 30-talet upptog styrelsen till diskussion frågan om en ombyggnad av fastigheten eller uppförandet av en ny byggnad. Efter noggranna överväganden blev resultatet, att ett nytt hus borde uppföras. Borgarråden Oscar Larsson och Harry Sandberg visade från första början ett stort intresse för projektet och lämnade ett verksamt stöd åt planeringsarbetet. Resultatet blev en nybyggnad i kvarteret vid hörnet av Ansgarie—Lundagatorna. Fastigheten uppfördes av det kommunägda A-B Stockholms-hem under ledning av direktör Nils Norman. För ritningarna svarade arkitekt SAR Nils Sterner. Skolan inflyttade i de nya lokalerna den 8 januari 1947. Nu, nära 15 år efter fastighetens tillblivelse, kunna lokalerna fortfarande betraktas som i stort sett både moderna och ändamålsenliga, men tyvärr otillräckliga för skolans behov.

Kraven i dagens samhälle på yrkesutbildningens organisation och innehåll bli större och större. Inte minst ställer forskning, nya erfarenheter och intressen större krav på de kvinnliga yrkesområdena. Efterfrågan på kvinnlig arbetskraft ökar och efterfrågan från intresserad ungdom på platser i skolan blir allt större. Årligen måste ett stort antal elever avvisas. Styrelsen har därför under de senaste åren diskuterat planer på utvidgning av verksamheten genom en tillbyggnad, som ej bara skulle öka kvantiteten av antalet kurser och elever utan också kvaliteten skulle kunna bli bättre genom att framför allt den teoretiska undervisningen skulle kunna få flera och bättre utrustade lokaler. Kungl. Maj:t har i princip beviljat statsbidrag till denna nybyggnad och donationer ha till detta ändamål lämnats bland annat av Wessénska- och Wallenbergiska stiftelserna samt Kronprinsessan Margaretas- och Prins Gustaf Adolfs minnesfonder.

I skolans ledning stod under ett 30-tal år justitierådet Nils Alexanderson. Han följde i sin egenskap av styrelsens ordförande alltid med största intresse

Luciafest

Beställningskök

skolans arbete. Sitt stora intresse förenade han med en naturlig förmåga att uppmuntra medarbetare och anställd till ökade insatser i arbetet vid skolan. I styrelsen har under årens lopp även funnits många andra ledamöter med stort intresse för arbetet bland barn och ungdom. En central gestalt i verksamheten vid skolan var länge Anna Höglin, under 25 år föreståndarinna vid skolan, oförglömlig för styrelse, lärare och elever genom sitt stora uppoffrande arbete för skolans bästa. I hennes person förenades skolans utformning och karaktär.

Skolan har för sin undervisning haft förmånen att förfoga över en god, ansvarsmedveten och kunnig lärarkår.

I skolans målsättning ingår att icke endast ge plats för meddelande av teoretiska kunskaper och praktiska färdigheter utan också utveckla elevernas sinne för de etiska frågorna, vilka alltid haft sin givna plats i det dagliga arbetet vid skolan.

Skilda intressen och förutsättningar ha givetvis fört skolans elever till olika verksamhetsområden. En del elever ha fortsatt sin utbildning till bland annat lärare i hushåll, sömnad och barnavård, sjuksköterska, ekonomi-, internat- samt ålderdomshemsföreståndarinna och många andra vårdande och sociala yrken, men många ha även gått till olika hantverksyrken, handel och kontor och de som haft gymnasieutbildning ha ofta efter genomgången kurs fortsatt vid universitetet och högskola. Det har varit skolans mål att göra eleverna så väl rustade som möjligt att möta de krav livet ställer på den enskilde utanför skolan, kanske inte minst i det egna hemmet.

Styrelsen vill vid detta tillfälle rikta ett varmt tack till alla, kända och okända, som under de gångna åren varit ett stöd för och deltagit i skolans verksamhet och uttala den förhoppningen, att arbetet vid skolan även i fortsättningen skall kunna bedrivas enligt de intentioner, som hittills varit så befrämjande för Maria Husmodersskola, till gagn för den ungdom som där får sin utbildning och för vårt samhälle.

Stockholm den 28 november 1961.

STIFTELSEN MARIA HUSMODERSSSKOLA
Styrelsen.

Sömnadssal

Elevkök

Strykrum

